

[nová] Čeština
doma
& ve světě

1 2015

Nová čeština doma a ve světě

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

1/2015

Redakce:

Vedoucí redaktorka – Mgr. Kateřina Romaševská, Ph.D.

Výkonná redaktorka – Mgr. Katarzyna Vaculová

Členové redakce – Mgr. Adriana Filas, Mgr. Oleksandr Sukhanek,

Mgr. Maria Simeunovich-Skvortsova

Korektorky – Mgr. Olga Fojtíková, Bc. Jana Georgievová, Bc. BcA. Markéta Kraevská,

Mgr. Evgenia Ulyankina

Adresa redakce:

Katedra jihoslovanských a balkanistických studií FF UK

nám. J. Palacha 2, 116 38 Praha 1

Tel. (+420) 221 619 347, e-mail: ncds@ff.cuni.cz

Objednávky vyřizuje:

Vydavatelství Filozofické fakulty UK v Praze,

nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1, e-mail: books@ff.cuni.cz

Návrh grafické úpravy a obálky: Studio Lacerta (www.sazba.cz)

Sazba: Lukáš Vavrečka, nakladatelství Pavel Mervart (www.pavelmervart.cz)

Obsah

Úvodní slovo	9
Recenze	11
Dana Hánková Valková, J. (2014): <i>Komunikační přístup a učebnice češtiny pro nerodilé mluvčí</i> . Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy.	13
Marie Kopřivová Čermák, F. (2014): <i>Periferie jazyka. Slovník monokolokabilních slov</i> . Praha: Nakladatelství Lidové noviny.	18
Kateřina Sachrová Mészáros, A. – Kiss Szemán, R. (2014): <i>Na úprku před sebou samými. Češi a jejich literatura očima současné maďarské bohemistiky</i> . Praha: Akropolis.	22
Články	28
Aksana Schillova <i>Homonymní příslovce a předložky a problematika jejich disambiguace v Českém národním korpusu</i>	30
Václav Velčovský <i>Pokusy o zavedení jazykového zákona v České republice</i>	41
Jitka Veroňková <i>Na českém znění spolupracovali... aneb Hodnocení projevu dabérů přírodovědných dokumentů</i>	50
Marie Podobová <i>Bezobjektové posesivní rezultativní konstrukce od sloves tranzitivních a bezobjektové i objektové posesivní rezultativní konstrukce od sloves intransitivních – jejich tvorba a funkce v českém jazyce</i>	82

Zdeněk Salzmann	
<i>Z české kuchyně, domácí i cizí: etymologický výlet</i>	115
O autorech tohoto čísla	121

Úvodní slovo

Vážení čtenáři,

v tomto čísle nalezne čtenář tematicky velmi pestrrou směsici článků o češtině od etymologie přes jazykový zákon a bezobjektové posesivní rezultativní konstrukce až po automatickou morfoložickou disambiguaci českých textů.

Zdeněk Salzmänn zvyší čtenářovu chuť na řadu pokrmů rozbořem původu názvů těchto pokrmů, vždyť komu by takový vdolek, salám či jogurt nezachutnaly více poté, co se od autora dozví původ těchto slov, často velmi nečekáný (například můj velmi vzdělaný otec často nazývá špagety špagáty, netuše, že obě slova spolu svým původem opravdu souvisí). Snahy zavést jazykový zákon v České republice (iniciativa zcela zbytečná, soudím) a příslušné peripetie jsou předmětem dalšího příspěvku. Ze zcela jiné oblasti je podrobná studie Marie Podobové o bezobjektových a objektových posesivních rezultativních konstrukcích, autorka na základě podrobné rešerše ve velikém korpusu SYN dospívá k poměrně překvapivým výsledkům: kolik sloves a jakých druhů takové rezultativní konstrukce umožňuje (*zorat: už mám zoráno; políčit: mám na něj políčeno; vytřít: mám vytřeno; nazvracet: máte přede dveřmi nazvraceno*). Jitka Veroňková podrobně hodnotí projevy dabérů přírodovědných dokumentů.

Aksana Schillova se zabývá oblastí mně nejbližší: automatickou morfoložickou disambiguací homonym, konkrétně slov homonymních mezi adverbii a předložkami (např. *blízko, uvnitř, okolo* a mnoha dalších). Podrobně analyzuje jejich slovnědruhové značkování v korpusu SYN2010 a její kritická analýza přímo volá po zlepšení slovnědruhové anotace pomocí pravidel. Autorka se zvláště zaměřuje na slabá místa anotace, tj. slova s největší chybovostí značkování, a ukazuje, že ve značkování tohoto velmi nesnadného jevu jsou ještě značné rezervy v disambiguačních pravidlech a ani po jejich zjemnění nebude výsledek značkování dokonalý. Je to dáno zejména tím, že po homonymním (adverbium nebo předložka) slově může následovat slovní tvar, který je pádově homonymní: jedna z jeho pádových interpretací vyhovuje valenčnímu požadavku předložky, jiná může připustit, že v daném kontextu je předchozího slova užito jako adverbia (*Podle mého názoru jde o slepičí vejce, pokud je uvnitř slepice.*). U takovýchto vět pomůže při disambiguaci patrně jen sémantický kontext, věta je morfoložicky i syntakticky homonymní.

V čísle najde čtenář i tři recenze: Čermákova slovníku monokolokálních slov, učebnice češtiny pro nerodilé mluvčí z hlediska komunikačního přístupu a konečně recenze knihy o české literatuře z pohledu dnešních maďarských bohemistů.

Věřím, že toto pestré číslo obsahující hlubší studie i krátké články a recenze nezaujme jen mne a že si v něm čtenáři přijdou na své.

Vladimír Petkevič